

Рекомендації щодо проведення антикорупційної реформи

Рекомендації експертів громадянського суспільства, надані в робочих групах при Національній раді відновлення України

Після Революції Гідності в Україні сформовано антикорупційну інфраструктуру для виявлення, розслідування та притягнення до відповідальності за корупцію високого рівня. Зокрема, створено Національне антикорупційне бюро України (НАБУ), завданням якого є здійснення розслідування корупційних правопорушень високопосадовців. Свою роботу НАБУ здійснює під процесуальним керівництвом прокурорів Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (САП).

Для здійснення правосуддя над топкорупціонерами наприкінці 2019 року почав роботу Вищий антикорупційний суд (ВАКС).

Завдання з формування антикорупційної політики та запобігання корупції покладено на Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК).

Для виявлення, розшуку та управління активами, одержаними корупційним шляхом, працює Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів (АРМА).

Публічні закупівлі здійснюються через відкриту систему електронних закупівель «ProZorro», а продаж державного та комунального майна — через систему електронних аукціонів «ProZorro.Sale».

За ці роки в Україні запроваджена система е-декларування, публічна звітність політичних партій і реєстр осіб, які вчинили корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення (Реєстр корупціонерів).

Водночас реформу антикорупційної інфраструктури не доведено до кінця, рівень корупції в Україні досі залишається високим, а війна може як прискорити антикорупційні реформи, так і використовуватися як «ширма» для відкату реформ і просування корупційних схем.

На виконання рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020 припинено доступ до публічної частини Реєстру е-деклараций, а на виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2020 року № 1363-р доступ до публічної частини відновлено.

24 лютого 2022 року з активізацією військової агресії росії обмежено доступ до публічної частини Реєстру декларацій, Реєстру звітів політичних партій і Реєстру корупціонерів, а також припинено публікацію висновків антикорупційної експертизи нормативно-правових актів (НПА) і проєктів НПА.

Рекомендації громадянського суспільства щодо дій влади під час війни:

- 1) поновити відкритий доступ до публічної частини Реєстру декларацій, Реєстру звітів політичних партій і Реєстру корупціонерів після завершення технічних робіт, спрямованих на максимальне посилення захисту особистих даних декларантів, політичних партій та інших користувачів в умовах воєнного стану;
- 2) відновити публікацію висновків антикорупційної експертизи НПА та проєктів НПА (у тому числі опублікувати висновки минулих періодів);

- 3) виконати (імплементувати) вимоги закону про надання НАБУ повноважень проводити прослуховування (зняття інформації з каналів зв'язку) безпосередньо, а не через ресурси Служби безпеки України (СБУ) шляхом закупівлі та встановлення відповідного обладнання;
- 4) використати всі можливості для прискорення загального темпу досудового розслідування та процесуального керівництва з боку НАБУ та САП, а також темпу розгляду справ ВАКС;
- 5) завершити обрання керівників НАБУ, САП, АРМА на незалежних, об'єктивних та чесних конкурсах, обрати голову ВАКС;
- 6) провести реформу СБУ, позбавити її невластивих функцій у сферах протидії корупції, боротьби з економічними злочинами та організованою злочинністю, що породжує практики зловживання владою;
- 7) забезпечити максимально ефективне очищення судової системи від недоброчесних суддів на всіх рівнях;
- 8) удосконалити загальні засади та особливості приватного фінансування партій;
- 9) підвищити ефективність системи державного фінансування партій;
- 10) підвищити ефективність державного контролю та юридичної відповідальності за дотриманням законодавства про фінансування партій;
- 11) обмежити телевізійну політичну рекламу (агітацію) на загальнонаціональних і регіональних ЗМІ.

Рекомендації щодо відновлення України після завершення війни:

- 1) затвердити ефективну та дієву Антикорупційну стратегію та державну програму з її виконання;
- 2) надати НАЗК повноваження проводити антикорупційну експертизу НПА та проєктів НПА міністерств та інших центральних органів виконавчої влади;
- 3) провести аудит НАБУ;
- 4) затвердити [зміни](#) до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України», які забезпечать його політичну незаангажованість;
- 5) відновити кримінальну відповідальність за постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного судового рішення.

Рекомендації громадянського суспільства щодо розвитку України в стратегічній перспективі до 2030 року:

- 1) узгодити національне антикорупційне законодавство з міжнародними стандартами;
- 2) запровадити інститут «провокації хабаря» для найвищих посадових осіб, суддів і співробітників органів правопорядку;
- 3) проводити регулярний моніторинг виконання попередніх рекомендацій.

***Михайло Серебряков,
експерт Коаліції РІП,
проектний менеджер,
керівник нормопроєктувального напрямку ГО «Разом проти корупції»***

Рекомендації підготовлені в межах проєкту Коаліції Реанімаційний Пакет Реформ «Посилення громадянського суспільства України в процесі прийняття рішень», який фінансується Ініціативою «Ініціатива секторальної підтримки громадянського суспільства України», що реалізується ІСАР Єднання у консорціумі з Українським незалежним центром політичних досліджень (УНЦПД) та Центром демократії та верховенства права (ЦЕДЕМ) завдяки щирій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID). Зміст рекомендацій не обов'язково відображає погляди ІСАР Єднання, погляди Агентства США з міжнародного розвитку або Уряду США.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

